

APSTIPRINĀTI
ar Garkalnes novada domes
2013.gada 26. marta
lēmumu (protokols Nr.3, 59.§)

Saistošie noteikumi Nr.6

Par sociālo palīdzību Garkalnes novadā

Ar grozījumiem 16.11.2013.

Izdoti saskaņā ar
Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma
33.panta otro daļu,
35.panta ceturto un piekto daļu
likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā"
14.panta sesto daļu, 25. panta pirmo daļu, 26.panta pirmo un otro daļu
Ministru kabineta 2010. gada 30.marta noteikumu Nr.299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas
atzišanu par trūcīgu” 17.punktu un 19.4.apakšpunktu
Ministru kabineta 2009. gada 17.jūnija noteikumu Nr.550”Kārtība, kādā aprēķināms, piešķirams, izmaksājams pabalsts
garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai un slēdzama vienošanās par līdzdarbību” 13.punktu
Ministru kabineta 2012. gada 18.decembra noteikumu Nr.913”Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni”
3.punktu
Ministru kabineta 2006. gada 19.decembra noteikumu Nr.1036 „Audžuģimenes noteikumi” 43.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1.Saistošie noteikumi (turpmāk – noteikumi) nosaka:

1.1. kritērijus un piešķiršanas kārtību ģimenes, kas sastāv no laulātajiem, personām, kurām ir kopēji izdevumi par uzturu un kuras mitinās vienā mājoklī, vai atsevišķi dzīvojošas personas (turpmāk – ģimene (persona)) atzišanai par trūcīgu Garkalnes novada pašvaldībā (turpmāk – pašvaldība);

1.2. maznodrošinātas ģimenes (personas) statusa piešķiršanas kārtību;

1.3. pašvaldības sociālo pabalstu (turpmāk – pabalsti) veidus un apmēru;

1.4. personas, kurām ir tiesības saņemt pabalstus;

1.5. pabalstu pieprasīšanas, piešķiršanas un saņemšanas kārtību;

1.6. lēmumu apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtību.

2. Saistošo noteikumu mērķis ir noteikt pašvaldības sociālās palīdzības sistēmu, kas nodrošinātu finansiālu atbalstu trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm (personām) un ģimenei (personai), kura nonākusi krīzes situācijā, lai apmierinātu to pamatvajadzības(ēdienu, apģērbu, mājokli, veselības aprūpi un obligāto izglītību) un veicinātu viņu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā. Pabalstus piešķir personām (ģimenēm), kuru dzīvesvieta deklarēta Garkalnes novada administratīvajā teritorijā vai par viņu bērniem pēc faktiskās dzīvesvietas Garkalnes novadā, ja bērni dzīvo kopā ar vienu vai abiem vecākiem.

3. Pabalstu izmaksu organizē Garkalnes novada sociālais dienests (turpmāk Sociālais dienests).

4. Ja persona ir pieprasījusi kādu no 21.7., 21.8., 21.6.2. punktos noteiktajiem pabalstiem un tās ienākumu līmenis, nepārsniedz 18. vai 19 punktā noteikto, bet tai pieder īpašums, izņemot saistošo noteikumu 14. punktā minētos īpašumus, Sociālais dienests pieņem lēmumu par pabalsta piešķiršanu vai atteikšanu, ņemot vērā Garkalnes novada domes Sociālo lietu, komunālo un drošības jautājumu komitejas atzinumu. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

II. Pabalstu pieprasīšanas, izvērtēšanas un piešķiršanas kārtība

5. Lai izvērtētu ģimenes (personas) materiālo situāciju, atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas ģimenes (personas) statusam vai saņemtu kādu no šo noteikumu 21. punktā minētajiem pabalstiem, klients vēršas Sociālajā dienestā, uzrāda personu apliecinošu dokumentu un:

5.1. iesniedz rakstveida iesniegumu, kuru parakstot, pilngadīgās personas dod Sociālajam dienestam atļauju izmantot pašvaldības un valsts datu reģistros pieejamo informāciju par sevi un ģimenes locekļiem. Nav nepieciešams iesniegt iesniegumu, lai saņemtu noteikumu 21.4. un 21.5. apakšpunktā minētos pabalstus; (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

5.2. iesniedz ienākumus un materiālos resursus apliecinošus dokumentus par sevi un ģimenes locekļiem. Pieprasot saistošo noteikumu 21.3., 21.4. un 21.5. apakšpunktā minētos pabalstus, ienākumus un materiālos resursus apliecinoši dokumenti nav jāiesniedz. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

6. Mutvārdos izteiktu klienta iesniegumu Sociālā dienesta sociālā darba speciālists noformē rakstveidā un klients to paraksta.

7. Sociālā dienesta sociālā darba speciālists pēc klienta iesnieguma, ienākumus un materiālos resursus apliecinošu dokumentu saņemšanas elektroniski aizpilda iztikas līdzekļu deklarāciju (turpmāk – deklarācija), kas noteikta normatīvajā aktā par kārtību, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu, pamatojoties uz klienta sniegto informāciju, iesniegtajiem dokumentiem un pašvaldības un valsts datu reģistros pieejamo informāciju.

8. Pēc deklarācijas aizpildīšanas to izdrukā un paraksta Sociālā dienesta sociālā darba speciālists un deklarācijas iesniedzējs, apliecinot deklarācijā sniegtās informācijas pareizību.

9. Klientam ir tiesības iesniegt pašrocīgi aizpildītu, normatīvajā aktā par kārtību, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu, norādītu deklarācijas veidlapu, noformējot to atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

10. Klients deklarācijā norāda ienākumus saskaņā ar normatīvo aktu par kārtību, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu. Klients deklarācijā ienākumus deklarē atbilstoši apmēram, kas veidojas pēc nodokļu nomaksas.

11. Deklarācijas iesniedzējs, parakstot deklarāciju, ir atbildīgs par deklarācijā norādīto ziņu patiesumu, savu rīcību, kā arī par zaudējumu atlīdzināšanu, kas Sociālajam dienestam radušies klienta vainas dēļ, ja klients sniedzis nepatiesas vai nepilnīgas ziņas, vai arī klienta nelikumīgas rīcības dēļ.

12. Ja personai pieder īpašums ilgāk par 12 mēnešiem un tā veic kredītmaksājumu par vienīgo iegādāto nekustamo īpašumu, kurā faktiski dzīvo, sociālais dienests, aprēķinot personas vidējos ienākumus mēnesī, samazina mēneša ienākumu apmēru par veikto ikmēneša kredītmaksājuma daļu, nepārsniedzot attiecīgā gada 1.janvārī spēkā esošās minimālās mēneša darba algas apmēru. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

III. Ģimenes (personas) atzīšana par trūcīgu

13. Ģimenes (personas) atzīšanu par trūcīgu nosaka pēc spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu.

14. Papildus normatīvajos aktos noteiktajam, izvērtējot klienta materiālo resursu atbilstību trūcīgas ģimenes (personas) statusam, ja personai pieder vismaz viens no 14. punkta apakšpunktos minētajiem īpašuma veidiem vai vairāki, bet to kopējā vērtība nepārsniedz 14229.00 eiro (četrpadsmit tūkstoši divsimt divdesmit deviņi eiro), par īpašumu netiek uzskatīts:

14.1. Viena airu laiva un viens vieglais automobilis vai motocikls, kas ģimenes (personas) īpašumā ir ilgāk par gadu un nav iegādāts sociālās palīdzības saņemšanas laikā, vieglā automobiļa piekabe, kā arī viens velosipēds katram ģimenes loceklim ;

14.2. viena garāža viena transportlīdzekļa novietošanai, ja ģimenei (personai) pieder automobilis, kurš atbilst šo saistošo noteikumu 14.1.apakšpunktā minētajiem kritērijiem, un ja garāžā netiek veikta saimnieciskā darbība, tā netiek izīrēta vai iznomāta;

14.3. personas īpašumā esošs speciāli pielāgots vieglais automobilis, ja ir Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijas izsniegts atzinums par medicīnisko indikāciju noteikšanu speciāli pielāgota vieglā automobiļa iegādei (ja ģimenē ir vairākas personas ar invaliditāti – viens automobilis katram invalīdam, kurš Ceļu satiksmes drošības direkcijas datu bāzē reģistrēts uz invalīda vārda;

14.4. nekustamo īpašumu, kurš nav piemērots dzīvošanai un kura kopējā kadastrālā vērtība nepārsniedz 1423.00 eiro (viens tūkstotis divdesmit trīs eiro);

14.5. zeme (ar vai bez dārza mājas) ne vairāk kā 1000 m², kas atrodas Garkalnes novada administratīvajā teritorijā, ja tā tiek izmantota ģimenes uzturā izmantojamās pārtikas audzēšanai.

15. Trūcīgas ģimenes (personas) statuss tiek piešķirts uz trim mēnešiem ģimenei, kurā ir kaut viena persona darbspējīgā vecumā, vai atsevišķi dzīvojošai personai darbspējīgā vecumā, bet atsevišķi dzīvojošam vecuma vai invaliditātes pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējam vai arī ģimenei, kurā nav nevienas personas darbspējīgā vecumā, statuss tiek piešķirts uz sešiem mēnešiem.

IV. Ģimenes (personas) atzīšana par maznodrošinātu

16. Ģimenes (personas) ienākumi un materiālie resursi ģimenes (personas) atzīšanai par maznodrošinātu tiek izvērtēti saskaņā ar normatīvo aktu par kārtību, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu, un šo noteikumu 14.punktā noteikto.

17. Ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona darbspējīgā vecumā atzīstama par maznodrošinātu, ja vidējie ienākumi katram ģimenes loceklim (personai) mēnesī pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz 90 % no attiecīgā gada 1.janvārī spēkā esošās minimālās mēneša darba algas apmēra.

18. Mājoklī dzīvojošs viens vecuma vai invaliditātes pensijas, vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējs atzīstams par maznodrošinātu, ja viņa vidējie ienākumi mēnesī nepārsniedz 100 % no attiecīgā gada 1.janvārī spēkā esošās minimālās mēneša darba algas apmēra. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

19. Maznodrošinātas ģimenes (personas) statuss ģimenei, kurā ir kaut viena persona darbspējīgā vecumā, vai atsevišķi dzīvojošai personai darbspējīgā vecumā tiek piešķirts uz trim mēnešiem, bet atsevišķi dzīvojošam vecuma vai invaliditātes pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējam vai arī ģimenei, kurā nav nevienas personas darbspējīgā vecumā, tiek piešķirts uz sešiem mēnešiem.

V. Pabalstu veidi

20. Pabalsti ir pašvaldības materiāls atbalsts naudas izteiksmē vai samaksa par pakalpojumu ģimenei (personai) situācijās, kad ģimene (persona) objektīvu iemeslu dēļ nespēj gūt ienākumus, lai nodrošinātu pamatvajadzības.

21. Garkalnes novada pašvaldība piešķir:

21.1. pabalstu garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai;

21.2. dzīvokļa pabalstu;

21.2.¹ vienreizēju pabalstu dzīvojamās telpas vai dzīvojamās mājas remontam; (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

21.3. vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā:

21.4. pabalstu bērnam bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam, pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās.

21.5. pabalstu audžuģimenei par audžuģimenes pienākumu veikšanu un pabalstu bērna uzturam;

21.6. pabalstu bērnu izglītībai un audzināšanai:

21.6.1. pabalstu mācību piederumu iegādei;

21.6.2. pabalstu ēdināšanai;

21.6.3. pabalstu bērnu interešu izglītības apmaksai;

21.7. pabalstu medicīnas pakalpojumu apmaksai un veselības aprūpei;

21.8. pabalstu aprūpes mājās nodrošināšanai;

21.9. citus pašvaldības pabalstus sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai, tai skaitā:

21.9.1 pabalstu dokumentu atjaunošanai;

21.9.2. pabalstu pārtikas iegādei;

21.9.3. pabalstu tuberkulozes slimniekam;

21.9.4. pabalstu no ieslodzījuma vietas atbrīvotajām personām.

VI. Klientu tiesības uz pabalstiem

22. Pabalstu garantētā minimālā ienākumu (turpmāk teksta – GMI) līmeņa nodrošināšanai ģimenei (personai) piešķir saskaņā ar normatīvo aktu par kārtību, kādā aprēķināms, piešķirams, izmaksājams pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai un slēdzama vienošanās par līdzdarbību.

23. Dzīvokļa pabalstu ir tiesības saņemt trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm (personām), kuras ir deklarējušas dzīvesvietu un dzīvo Garkalnes novada administratīvajā teritorijā. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

24. Tiesības saņemt šo noteikumu 21.3.apakšpunktā minēto pabalstu ir personām, kuras ir deklarējušas pamata dzīvesvietu Garkalnes novada administratīvajā teritorijā, dzīvo atbilstoši

iesniegumā norādītajai adresei un ārkārtas situācijas dēļ nespēj nodrošināt pamatvajadzības minimālā apmērā.

25. Tiesības saņemt šo saistošo noteikumu 21.7., 21.8. apakšpunktā minētos pabalstus ir personām, kuras ir deklarējušas pamata dzīvesvietu un dzīvo Garkalnes novada administratīvajā teritorijā un kuru vidējie ienākumi pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz ienākumu līmeni, ar kuru ģimene (persona) atzīstama par maznodrošinātu. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

26. Tiesības saņemt šo saistošo noteikumu 21.9. apakšpunktā minētos pabalstus ir personām, kuras ir deklarējušas pamata dzīvesvietu un dzīvo Garkalnes novada administratīvajā teritorijā saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

27. Saistošo noteikumu 21.2., 21.6., 21.7., 21.8., 21.9. apakšpunktā minētos pabalstus klientam nepiešķir, ja:

27.1. tam pieder naudas līdzekļu uzkrājumi, vērtspapīri vai īpašums, izņemot saistošo noteikumu 14. punktā minētos īpašumus;

27.2. (*svītrots ar grozījumiem 09.07.2013.*)

27.3. tas saņem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas sniegtos pakalpojumus vai atrodas ieslodzījuma vietā;

27.4. persona darbspējīgā vecumā nav reģistrējusies Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbnieks, izņemot Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 37.panta pirmajā daļā minētos gadījumus;

27.5. persona darbspējīgā vecumā atsakās slēgt ar sociālo darbinieku vienošanos par līdzdarbību, nepilda noslēgtās vienošanās par līdzdarbību noteiktos pienākumus;

27.6. klients nepiekrīt dzīvesvietas apsekošanai vai nav noskaidrojama ģimenes (personas) patiesā dzīvesvieta un/vai ģimenes sastāvs;

27.7. ienākumi un materiālie resursi neatbilst normatīvajos aktos minētajam ienākumu un materiālā stāvokļa līmenim.

28. Dzīvokļa pabalstu personai (ģimenei) nepiešķir, ja bez saistošo noteikumu 27.punktā minētajiem kritērijiem ir stājies spēkā tiesas spriedums par klienta izlikšanu no mājokļa. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

VII. Klienta pienākumi un atbildība

29. Sociālā dienesta sociālā darba speciālists nosaka klienta līdzdarbības pienākumus un par šo pienākumu veikšanu noslēdz vienošanos.

30. Papildus Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7.pantā noteiktajam klientam ir šādi pienākumi:

30.1. sniegt patiesas un pilnīgas ziņas par sevi un ģimenes locekļiem;

30.2. nekavējoties ziņot par izmaiņām apstākļos, kuri nosaka ģimenes (personas) atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas ģimenes (personas) statusam un/vai pabalsta saņemšanu un apmēru;

30.3. vienoties ar sociālo darbinieku par līdzdarbības pasākumiem savu sociālo problēmu risināšanai un mazināšanai, ja normatīvajos aktos nav noteikts citādi;

30.4. personai darbspējīgā vecumā, kura ir bezdarbnieks:

30.4.1. piedalīties algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos un pašvaldības organizētajos darbos pašvaldības administratīvajā teritorijā, slēdzot darba līgumu uz noteiktu laiku;

30.4.2. iesniegt Sociālajā dienestā pierādījumus par darba meklēšanas aktivitātēm;

30.4.3. ierasties Sociālajā dienestā, lai novērtētu līdzdarbības pienākumu izpildi;

30.5. pakļauties ārstēšanai un atveseļošanas pasākumiem, ja persona vēlas saņemt pabalstu sakarā ar slimību vai invaliditāti un ja paredzams, ka tie uzlabos minētās personas veselības stāvokli vai novērsīs pasliktināšanos;

30.6. iesaistīties individuālā sociālā rehabilitācijas plāna izpildē.

31. Sociālais dienests prioritāri darba un sociālo prasmju saglabāšanas, atjaunošanas un apgūšanas pasākumos iesaista bezdarbniekus, kuri saņem šo saistošo noteikumu 21.1. un/vai 21.2. apakšpunktā minētos pabalstus un kuriem ir tiesības piedalīties Nodarbinātības valsts aģentūras īstenotajos algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos.

32. Sociālais dienests ar motivētu lēmumu klientam samazina pabalstu par tai personai piešķirto daļu (bet atsevišķi dzīvojošai personai izbeidz izmaksu), kura

32.1. Nodarbinātības valsts aģentūrā ir ieguvusi bezdarbnieka statusu, bet nav izmantojusi Nodarbinātības valsts aģentūras vai pašvaldības piedāvātos nodarbinātību veicinošos pasākumus (iespēju strādāt subsidētajās darba vietās, algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos, pašvaldības organizētajos darba pasākumos u.c.);

32.2. bez attaisnojoša iemesla nepilda vienošanās par līdzdarbību pienākumus;

32.3. nav ieradies Sociālajā dienestā, lai novērtētu vienošanās par līdzdarbību pienākumu izpildi;

32.4. atrodas prombūtnē ilgāk par vienu kalendāra mēnesi un saņem sociālo vai ārstniecības pakalpojumu, kura ietvaros tiek nodrošinātas personas pamatvajadzības;

32.5. atrodas ieslodzījuma vietā;

32.6. atrodas sociālās korekcijas izglītības iestādē;

32.7. citu pamatotu iemeslu dēļ nav iekļaujama ģimenes sastāvā.

33. Ja klients, aizpildot deklarāciju, ir sniedzis nepatiesas ziņas vai piešķirto pabalstu nav izmantojis atbilstoši paredzētajam mērķim, Sociālais dienests normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pārtrauc pabalsta izmaksu.

VIII. Pabalstu piešķiršanas kārtība

34. Pabalstus klientam piešķir pēc ģimenes (personas) ienākumu un materiālā stāvokļa izvērtēšanas.

35. Pieprasot saistošo noteikumu 21.2.apakšpunktā minēto pabalstu, klients papildus saistošo noteikumu 5.1. un 5.2.apakšpunktā minētajiem dokumentiem uzrāda ar dzīvojamās telpas lietošanu saistītu maksājumu kvīšu oriģinālus (iesniedzot kopijas) par iepriekšējiem trim mēnešiem un īres, un/vai apsaimniekošanas līguma oriģinālu.

36. Pieprasot saistošo noteikumu 21.7. apakšpunktā minēto pabalstu, papildus šo saistošo noteikumu 5.1. un 5.2.apakšpunktā minētajiem dokumentiem klients iesniedz izdevumus apliecinošus dokumentus. Izdevumus apliecināši dokumenti Sociālajā dienestā iesniedzami ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā no izdevumu rašanās brīža. Ja dokumentu iesniegšanas termiņš nokavēts attaisnojošu iemeslu dēļ, Sociālais dienests izvērtē personas tiesības saņemt pabalstu.

37. Sociālā dienesta sociālā darba speciālists pirms lēmuma pieņemšanas pārbauda klienta deklarācijā sniegtās ziņas, izmantojot pašvaldības un valsts datu reģistros pieejamo informāciju vai pieprasot ziņas no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī privātpersonām un, ja nepieciešams, pieprasot arī ziņas apliecinošus dokumentus.

38. Ja klients Sociālajā dienestā vērsas pirmo reizi vai nav vērsies pēdējo divu gadu laikā, sociālā darba speciālists pirms lēmuma pieņemšanas papildus saistošo noteikumu 37.punktā minētajam novērtē arī klienta dzīves apstākļus, apsekojot klientu dzīvesvietā, un aizpilda normatīvajos aktos noteikto veidlapu par apsekošanu dzīvesvietā, ko paraksta abas puses.

39. Atkārtoti klienta dzīves apstākļus, apsekojot klientu dzīvesvietā, sociālā darba speciālists novērtē gadījumos, ja tas nepieciešams lēmuma pieņemšanai, bet ne retāk kā reizi divos gados.

40. Pabalstu piešķir ar to mēnesi, kurā pieņemts Sociālā dienesta lēmums par pabalsta piešķiršanu.

41. Piešķirto pabalstu klientam izmaksā vienā no minētajiem veidiem:

41.1. izmaksā skaidrā naudā pašvaldības kasē;

41.2. pārskaita klienta norādītajā norēķinu kontā;

41.3. pārskaita pakalpojumu sniedzējiem. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

42. Par kārtējo mēnesi piešķirto pabalstu izmaksu veic ne vēlāk kā līdz nākamā mēneša 18.datumam.

43. Ja klientam ir mainījies ģimenes sastāvs un/vai mainījusies materiālā vai sociālā situācija, Sociālais dienests, pamatojoties uz klienta no jauna iesniegto deklarāciju, izvērtē ģimenes (personas) atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas ģimenes (personas) statusam un/vai pabalstu saņemšanas nosacījumiem un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu par ģimenes (personas) atbilstību/neatbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas ģimenes (personas) statusam un/vai par pabalsta piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt.

IX. Pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai

44. Pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa (GMI) nodrošināšanai ir atbalsts ģimenei (personai), kura normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā atzīta par trūcīgu un kuras vidējie ienākumi katram ģimenes loceklim mēnesī pēdējo triju mēnešu laikā nepārsniedz šo saistošo noteikumu 45.punktā noteikto garantētā minimālā ienākumu līmeņa summas apmēru. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

45. Garkalnes pašvaldībā garantētā minimālā ienākumu līmeņa apmērs mēnesī :

45.1. mātēm, kuras kopj bērnu no 1,5 līdz 3 gadu vecumam, kurš neapmeklē pirmskolas izglītības iestādi – 71.14 eiro mēnesī;

45.2. pirmspensijas vecuma personām(no 55 gadu vecuma), kuras zaudē darbu- 71.14 eiro mēnesī;

45.3. vecuma vai invaliditātes pensijas saņēmējam, kā arī valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējam – 128.06 eiro,

45.4. bērniem un pārējiem darbspējīgiem – Ls 49.80 eiro mēnesī .

46. Ja persona ir sasniegusi valstī noteikto pensionēšanās vecumu vai personai ir noteikta invaliditāte, bet persona valsts noteikto pensiju vēl nesaņem, uzrādot Sociālajā dienestā apliecinājumu, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā ir iesniegti dokumenti pensijas aprēķināšanai, līdz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmuma par pensijas piešķiršanu pieņemšanai garantētā minimālā ienākumu līmeņa apmērs personai mēnesī ir 71.14 eiro.

X. Dzīvokļa pabalsts

47. Dzīvokļa pabalstu piešķir ģimenei (personai), lai sniegtu atbalstu apkures, kurināmā iegādes, īres, apsaimniekošanas maksas, ūdens un kanalizācijas pakalpojumu, gāzes un elektrības izdevumu dalējam segšanai.

48. Dzīvokļa pabalstu ir tiesīgs pieprasīt dzīvojamās telpas īpašnieks vai īrnieks. Vienam mājoklim tiek piešķirts viens dzīvokļa pabalsts. Kopīpašuma gadījumos pabalsts tiek dalīts proporcionāli nekustamā īpašuma domājamām daļām.

49. Dzīvokļa pabalsta apmēru aprēķina kā starpību starp šo noteikumu 45.punktā noteikto garantēto minimālo ienākumu līmeni katram ģimenes loceklim, normatīvo izdevumu summu (nepārsniedzot šo saistošo noteikumu pielikumā noteiktos normatīvus dzīvokļa pabalsta aprēķināšanai) un ģimenes (personas) vidējiem ienākumiem mēnesī, izmantojot šādu formulu:

$P = (GMI \times n + K) - I$, kur

P – pabalsta summa;

GMI –pašvaldības noteiktais garantētais minimālais ienākumu līmenis;

n – ģimenes locekļu skaits;

K – normatīvie izdevumi par īri/apsaimniekošanu un komunālajiem pakalpojumiem

I – ģimenes (personas) vidējie mēneša ienākumi, kas novērtēti atbilstoši normatīvajiem aktiem par ģimenes (personas) atzīšanu par trūcīgu. (ar grozījumiem 09.07.2013.)

50. Dzīvokļa pabalstu dzīvojamās telpas īres vai apsaimniekošanas maksas un maksas par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, segšanai klients pieprasa reizi trijos mēnešos, bet kurināmā iegādei – vienu reizi kalendārajā gadā.

51. Ja triju mēnešu laikā pēc deklarācijas aizpildīšanas mainās klienta ienākumi un materiālie resursi, kā arī izdevumi par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, Sociālajam dienestam ir tiesības veikt dzīvokļa pabalsta pārrēķinu par šo periodu atbilstoši faktiskajai situācijai.

52. Sociālajam dienestam ir tiesības lemt par dzīvokļa pabalsta piešķiršanu palielinātā apmērā (nepārsniedzot Ls 427.86 eiro gadā ģimenei) - parāda par īri/apsaimniekošanu un par pakalpojumiem, kuri saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu (turpmāk – dzīvokļa parāds), kas veidojies ģimenei (personai) (turpmāk –klientam) iepriekš neparedzētu izdevumu dēļ (piemēram, smaga saslimšana, ar to saistītie izdevumi u.c.), pamatsummas nomaksai, ja:

52.1. ģimenē ir nepilngadīgi bērni;

52.2. ģimenē ir tikai vecuma vai invaliditātes pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmēji un nav nevienas personas darbspējīgā vecumā. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

53. Pabalstu dzīvokļa parāda segšanai piešķir tikai gadījumos, ja klients ir šī dzīvokļa īpašnieks vai noslēdzis dzīvojamās telpas īres līgumu un dzīvo dzīvoklī, kura normatīvā platība nepārsniedz šo saistošo noteikumu pielikumā noteiktos normatīvus dzīvokļa pabalsta aprēķināšanai.

54. Lai tiktu izskatīts jautājums par pabalstu dzīvokļa parāda samaksai, klients iesniedz Sociālajā dienestā:

54.1. iesniegumu, kurā norādīts dzīvokļa parāda veidošanās iemesls un klienta iespējamie resursi situācijas uzlabošanai;

54.2. ar dzīvojamās telpas lietošanu saistītu maksājumu kvīšu oriģinālus (iesniedzot kopijas) par iepriekšējiem trim mēnešiem;

54.3. dokumentu, kas apliecina klienta neparedzētos izdevumus dzīvokļa parāda veidošanās laikā.

55. Sociālajam dienestam ir tiesības lemt par pašvaldības palīdzību mājokļa remontam trūcīgām vai maznodrošinātām ģimenēm (personām) par viņu īrētām dzīvojamām telpām, ja šo telpu izīrētājs nav pašvaldība, vai šo personu īpašumā esošām dzīvojamām telpām ne biežāk kā 1 reizi 5 gados, ja:

55.1. ģimenē ir trīs vai vairāk nepilngadīgi bērni;

55.2. ģimenē ir bērns invalīds;

55.3. ģimenē ir tikai vecuma vai invaliditātes pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmēji un nav nevienas personas darbspējīgā vecumā;

56. Pabalsts remontam tiek piešķirts no šim mērķim paredzētajiem attiecīgā gada Domes sociālā budžeta līdzekļiem. Pabalsta apmērs ir līdz 711.44 eiro, izmaksājot skaidrā naudā, vai ar pārskaitījumu, apmaksājot iesniegtos rēķinus un čekus pat remontam nepieciešamo materiālu iegādi.

XI. Vienreizējs pabalsts ārkārtas situācijā

57. Vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā piešķir:

57.1. dabas stihijas radīto zaudējumu gadījumā;

57.2. iepriekš neparedzamu apstākļu dēļ (ugunsgrēks, smaga slimība, operācija, apbedīšana u.c.).

58. Lai saņemtu vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā pamatvajadzību nodrošināšanai, klients mēneša laikā pēc ārkārtas situācijas rašanās iesniedz Sociālajā dienestā iesniegumu un dokumenta kopiju (uzrādot oriģinālu), kas apliecina ārkārtas situācijas faktu.

59. Sociālais dienests lēmumu par pabalsta piešķiršanu un tā apmēru pieņem, pamatojoties uz sociālā darba speciālista sniegto atzinumu, izvērtējot klienta sociālo situāciju, klienta spēju apmierināt savas pamatvajadzības, ņemot vērā ārkārtas situācijas izraisītās sekas, materiālos zaudējumus, kas radušies ārkārtas situācijas izraisīto seku rezultātā, kā arī īpašuma un mantas apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem.

60. Vienreizējā pabalsta ārkārtas situācijā apmērs tiek noteikts līdz 285.00 eiro vienai ģimenei (personai).

61. Ar Sociālo lietu, komunālo un drošības jautājumu komitejas atzinumu pabalsts var tikt palielināts līdz 427.86 eiro vienai ģimenei (personai).

62. Pabalsts netiek piešķirts, ja ārkārtas situācija radusies personas (ģimenes) ļaunprātīga nodarījuma rezultātā.

63. Pabalstu personas apbedīšanai, kuras pēdējā deklarētā pamata dzīvesvieta bija Garkalnes novadā, piešķir mirušā ģimenes loceklim (apgādniekam) vai personai, kura uzņēmusies apbedīšanu. Pabalsta apmēru aprēķina kā starpību starp neatliekamajiem apbedīšanas izdevumiem (zārka iegāde, transporta pakalpojumi) un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izmaksāto pabalsta summu.

Apbedīšanas pabalsta maksimālais apmērs ir 427.86 eiro, bet ne vairāk par faktiskajiem izdevumiem mirušās personas apbedīšanai.

64. Gadījumā, ja mirusi persona, kuras dzīvesvieta ir deklarēta Garkalnes novada administratīvajā teritorijā un kurai nav apgādnieku vai personas, kas uzņemt apbedīšanu, pašvaldība vai tās deleģēta institūcija slēdz līgumu ar juridisku personu par šī pakalpojuma organizēšanu un sedz ar apbedīšanu saistītos izdevumus.

65. Ja pašvaldībai jāveic nezināmas (pašvaldības teritorijā atrastas) personas apbedīšana, par izdevumu apmaksu lemj Sociālais dienests, katru gadījumu izskatot atsevišķi.

XII. Pabalsts bērnam bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās

66. Pabalstu piešķir pilngadību sasniegušam bārenim vai bez vecāku gādības palikušajam bērnam normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

67. Pabalsta saņemšanai jāiesniedz normatīvajos aktos noteiktā dokumentācija. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

68. Pabalstu patstāvīgas dzīves uzsākšanai - 128.06 eiro izmaksā vienu reizi;

69. Pabalstu sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei - 285.00 eiro izmaksā vienu reizi vai par šo summu izsniedz sadzīves priekšmetus un mīksto inventāru;

70. Pabalstu ikmēneša izdevumu segšanai – 64.30 eiro izmaksā katru mēnesi, ja jauniešs nepārtraukti turpina mācības vispārējās vai profesionālās izglītības iestādē, kā arī, ja pilngadību sasniegušais bērns turpina studijas augstskolā vai koledžā, un ir sekmīgs. Pabalsta izmaksu aptur studiju pārtraukuma laikā un to atjauno, ja studijas tiek atsāktas. Par studiju pārtraukšanu studiju procesu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pilngadību sasniegušajam bērnam ir pienākums nekavējoties informēt pašvaldību.

71. Pabalstu dzīvojamās telpas īres izdevumu segšanai izmaksā katru mēnesi, uzrādot īres līgumu un īres maksājumu apmaksas čekus, līdz pašvaldība nodrošina ar dzīvojamo telpu, saskaņā ar likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" prasībām.

XIII. Pabalsts audžuģimenei par audžuģimenes pienākumu veikšanu un pabalsts bērna uzturam

72. Pabalstu izmaksā, pamatojoties uz Garkalnes novada bāriņtiesas lēmumu un Ministru kabineta noteikumiem, pašvaldības un audžuģimenes savstarpēji noslēgtajiem līgumiem par bērna ievietošanu audžuģimēnē.

73. Pabalsts bērna uzturam mēnesī, tiek piešķirts 50% apmērā no attiecīgā gada 1.janvārī spēkā esošās minimālās mēneša darba algas apmēra.

74. Pabalsts apģērba un mīkstā inventāra iegādei tiek piešķirts 25% apmērā no attiecīgā gada 1.janvārī spēkā esošās minimālās mēneša darba algas apmēra katru mēnesi. Minētā pabalsta vietā var tikt izsniegts apģērbs, apavi un citas bērnam nepieciešamās lietas atbilstoši bērna vecumam.

XIV. Pašvaldības pabalsti bērnu izglītībai un audzināšanai

75. Bērnu izglītības procesa nodrošināšanai pašvaldība piešķir:

75.1. vienreizēju pabalstu mācību piederumu iegādei, uzsākot mācību gadu;

75.2. brīvpusdienas skolā vai pirmskolas izglītības iestādē;

75.3. pabalstu bērnu no 7 gadu vecuma interešu izglītībai.

76. Tiesības saņemt 75.1. punktā norādīto pabalstu ir:

76.1. trūcīgām ģimenēm ar bērniem – 43 eiro katram izglītojamam;

76.2. maznodrošinātām ģimenēm ar bērniem – 21 eiro katram izglītojamam;

76.3. ģimenēm, kurās bērnu (bērnus) audzina aizbildnis un ienākumi uz katru ģimenes locekli nepārsniedz 100 % no minimālās darba algas - 43 eiro katram izglītojamam;

76.4. ģimenēm ar 3 un vairāk bērniem vai ģimenēm, kuras audzina bērnu invalīdu un ienākumi uz katru ģimenes locekli nepārsniedz 100 % no minimālās darba algas - 43 eiro katram izglītojamam. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

77. Pabalstu mācību piederumu iegādei, uzsākot mācību gadu, piešķir vispārizglītojošās vai profesionālās izglītības iestādes audzēknim, kurš nav sasniedzis 20 gadu vecumu. Sociālās korekcijas klašu audzēkņiem pabalstu piešķir bez vecuma ierobežojuma.

78. Sociālais dienests klienta iesniegumu par pabalstu mācību piederumu iegādei pieņem no 1.jūnija līdz 31.oktobrim.

79. Tiesības saņemt brīvpusdienas (pabalstu ēdināšanai) vispārizglītojošās izglītības iestādēs un bezmaksas ēdināšanu Garkalnes novada pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs ir bērniem no trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm, ja izglītojamiem nav ilgstoši neattaisnoti izglītības iestāžu apmeklējumu kavējumi.

80. ģimenēm ar 3 un vairāk bērniem vai ģimenēm, kuras audzina bērnu invalīdu un vidējie ienākumi mēnesī uz katru ģimenes locekli nepārsniedz 100 % no minimālās darba algas, pabalstu bērnu ēdināšanai vispārizglītojošā izglītības iestādē piešķir ņemot vērā Garkalnes novada domes Sociālo lietu, komunālo un drošības jautājumu komitejas atzinumu. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

81. Pabalstu bērnu ēdināšanai vispārizglītojošā izglītības iestādē piešķir divas reizes mācību gadā, laika periodā: septembris – decembris un janvāris – maijs. Pabalsta apmērs līdz 1.42 eiro mācību dienās katram bērnam.

82. Pabalsts tiek pārskaitīts pakalpojumu sniedzējam katru mēnesi mācību gada laikā, pamatojoties uz iesniegto rēķinu un pakalpojuma saņēmēju sarakstu.

83. Pieprasot 79. punktā noteikto pabalstu, klientam, papildus šo noteikumu 5.1. un 5.2. punktā noteiktajam, jāiesniedz Sociālajā dienestā izziņa no izglītības iestādes, kurā bērns uzsāk vai turpina mācīties.

84. Pabalstu bērnu ēdināšanas pakalpojumu apmaksai pirmsskolas izglītības iestādē piešķir divas reizes mācību gadā, laika periodā: septembris – decembris un janvāris-jūnijs. Pabalsta apmērs ir 100% apmērā no pašvaldības apstiprinātajām ēdināšanas pakalpojumu izmaksām pirmsskolas izglītības iestādē katram bērnam.

85. Pabalsts bērnu ēdināšanas pakalpojumu apmaksai pirmsskolas izglītības iestādē tiek pārskaitīts pakalpojumu sniedzējam katru mēnesi mācību gada laikā, pamatojoties uz iesniegto rēķinu un pakalpojuma saņēmēju sarakstu.

86. *Svītrots (ar grozījumiem 09.07.2013.)*

87. Pabalstu bērnu interešu izglītības un vasaras nometņu apmaksai piešķir bērniem no trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm. Pabalsta apmērs ir 50% no izdevumu summas. Ģimenēm ar 3 un vairāk bērniem vai ģimenēm, kuras audzina bērnu invalīdu un vidējie ienākumi mēnesī uz katru ģimenes locekli nepārsniedz 100 % no minimālās darba algas, šo pabalstu piešķir ņemot vērā Garkalnes novada domes Sociālo lietu, komunālo un drošības jautājumu komitejas atzinumu. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

88. Pieprasot pabalstu, klientam, papildus šo noteikumu 5.1. punktā noteiktajam, jāiesniedz Sociālajā dienestā stingrās uzskaites kvīts / čeks par izdevumu apmaksu. Kopējā pabalstu summa 87. punktā minētajiem pabalstiem gada laikā nevar pārsniegt 213.43eiro vienam bērnam.

XV. Pabalsts medicīnas pakalpojumu apmaksai un veselības aprūpei

89. Pabalstu veselības aprūpei piešķir veselības pakalpojumu pieejamības palielināšanai, pacientu iemaksu segšanai un veselības aprūpes pakalpojumu apmaksai. līdz 50% pieaugušām personām un līdz 100% bērniem, apmaksājot izdevumus par ārstēšanos slimnīcā, rehabilitācijas iestādē (izņemot valsts ietvaros apmaksātos pakalpojumus), masāžām, medicīniskiem pakalpojumiem, medikamentiem, ne biežāk kā reizi ceturksnī.

90. Tiesības saņemt pabalstu ir trūcīgām, maznodrošinātām personām un personām, kuras veselības stāvokļa dēļ ir nonākušas krīzes situācijā, izņemot gadījumus, kad persona var griezties Valsts ieņēmumu dienestā, lai veiktu ieturētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārrēķinu par attaisnotiem ārstnieciskiem izdevumiem.

91. Lai saņemtu pabalstu veselības aprūpes nodrošināšanai, klients papildus šo saistošo noteikumu 5.1. un 5.2. apakšpunktā minētajiem dokumentiem iesniedz dokumentu, kas apliecinātu veselības aprūpes nepieciešamību, kuru izsniedz primārās veselības aprūpes ārsts vai ārsts speciālists, iesniedz rēķinus vai stingrās uzskaites maksājuma čekus no ārstniecības iestādes un/vai aptiekas, kuri izsniegti pēdējo triju mēnešu laikā ar uzrādītu personas vārdu, uzvārdu, personas kodu.

92. Medicīnas pakalpojumu apmaksai un veselības aprūpei Sociālais dienests piešķir šādus pabalstus:

92.1. briļļu iegādei - 50% no summas, nepārsniedzot 57 eiro gada laikā ;

92.2. zobu protezēšanai - 50% apmērā no summas, nepārsniedzot 142.29 eiro gadā;

92.3. bērniem zobu korekcijas gadījumā - 50% apmērā no summas, nepārsniedzot 71.14 eiro gadā;

92.4. ārstēšanās slimnīcā - 50% apmērā no summas, nepārsniedzot 142.29 eiro gadā;

92.5. medikamentiem - 50% apmērā no summas, nepārsniedzot 100 eiro gadā ;

92.6. rehabilitācijai - 213.43 eiro gadā;

92.7. slimniekam hroniskas nieru mazspējas gadījumā, kuram nepieciešama hemodialīze – 71.14 eiro divas reizes gadā, pamatojoties uz ārsta izziņu;

92.8. ikmēneša pabalsts personīgās higiēnas nodrošināšanai un aprūpei personām, kas sasniegušas 85 gadu vecumu 14.23 eiro mēnesī un 21 eiro mēnesī– personām sasniedzot 90 gadu vecumu.

93. Kopējā summa 92. punktā norādītajiem pabalstiem personai tiek piešķirta nepārsniedzot 285 eiro gadā.

XV. Pabalsts aprūpes mājās nodrošināšanai

94. Pabalstu aprūpes mājās nodrošināšanai piešķir klientam, kurš slimības laikā vai atveseļošanās periodā, vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ nevar veikt ikdienas mājas darbus un savu personisko aprūpi, kuram nav likumisko apgādnieku vai ģimenes locekļu vai arī tie objektīvu apstākļu dēļ nespēj sniegt minētajai personai nepieciešamo palīdzību un klienta aprūpi veic cita persona.

95. Lai saņemtu pabalstu aprūpes mājās nodrošināšanai, klients papildus šo saistošo noteikumu 5.1. un 5.2.apakšpunktā minētajiem dokumentiem reizi gadā iesniedz Sociālajā dienestā ārsta atzinumu par veselības stāvokli un funkcionālo traucējumu pakāpi.

96. Pabalstu aprūpes mājās nodrošināšanai klientam piešķir, pamatojoties uz sociālā darba speciālista veikto personas individuālo vajadzību un resursu novērtējumu.

97. Lai saņemtu pabalstu aprūpes mājās nodrošināšanai, klients, persona, kura veic klienta aprūpi, un Sociālais dienests noslēdz vienošanos.

98. Pabalsta aprūpes mājās nodrošināšanai apmērs ir:

98.1. personām, kurām nepieciešams aprūpes mājās pakalpojums atbilstoši aprūpes 1. un 2. līmenim, – 28.46 eiro mēnesī;

98.2. personām, kurām nepieciešams aprūpes mājās pakalpojums atbilstoši aprūpes 3.un 4. līmenim, – 43 eiro mēnesī;

98.3. rīcības nespējīgās personas aprūpei ar Garkalnes novada Bāriņtiesas lēmumu ieceltam aizgādņim – 71.14 eiro mēnesī;

xvi. citi pašvaldības pabalsti sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai

99. Lēmumu par pabalsta piešķiršanu klientam sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai pieņem Sociālais dienests, pamatojoties uz klienta materiālās un sociālās situācijas izvērtējumu un klientam sastādīto individuālo sociālās rehabilitācijas plānu.

100. Pabalstu piešķir rehabilitācijas plāna uzdevumu izpildei:

100.1. dokumentu atjaunošanai- līdz 43 eiro, iesniedzot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes izziņu ;

100.2. pārtikas iegādei- 28.46 eiro mēnesī līdz sešiem mēnešiem, iesniedzot ģimenes ārsta izziņu vai sociālā pedagoga atzinumu;

100.3. tuberkulozes slimniekam - 3 eiro dienā ārstēšanas laikā, iesniedzot Tuberkulozes un plaušu slimību centra izziņu ;

100.4. brīvības atņemšanas sodu izcietušām personām - 43 eiro, iesniedzot izziņu par atbrīvošanos no brīvības atņemšanas vietas, ne vēlāk kā 15 dienu laikā no atbrīvošanas dienas. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

XVII. Lēmuma apstrīdēšanas un pārsūdzības kārtība

101. Sociālā dienesta pieņemto lēmumu par trūcīgas vai maznodrošinātas ģimenes (personas) statusa un/vai pabalsta piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt un faktisko rīcību klients normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā var apstrīdēt Garkalnes novada domē.

102. Garkalnes novada domes pieņemto lēmumu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

XVIII. Noslēguma jautājumi

103. Noteikumi stājas spēkā nākamajā dienā pēc to pilna teksta publicēšanas bezmaksas izdevumā „Garkalnes novada vēstis”. (*ar grozījumiem 09.07.2013.*)

104. Ar šo noteikumu spēkā stāšanās dienu spēku zaudē Garkalnes novada domes 2007.gada 25. aprīļa saistošie noteikumi Nr.2 „Pašvaldības sociālā palīdzība Garkalnes novada iedzīvotājiem”.

Domes priekšsēdētājs

M.G.Bauze-Krastiņš